

# SINT NICOLAAS ALTAARRETEL IN DE H. NICOLAASKERK

door Lambert Hermans

*In 2020 is de parochiekerk van Heythuysen op bepaalde plekken heringericht en daardoor is meer ruimte gecreëerd. Zo zijn de kleine banken langs de zijkanten verdwenen. Aan de rechterzijde is de vlonder geschilderd en daarop is een biechtstoel bijgeplaatst. Aan de linkerkant van de kerk werd de vlonder verwijderd en de vloer betegeld. Daardoor ontstond extra ruimte om bijvoorbeeld tijdelijk kerkelijk religieus erfgoed te exposeren. De Mariakapel met het doopvont werd omgevormd tot een ontmoetingsruimte. Daar heeft een eigentijds altaarretabel of altaarstuk dat het verhaal van Sint Nicolaas uitbeeldt een plaats gekregen. Het retabel slaat een brug tussen de historische Heilige Nicolaas die Christus navolgde en het huidige traditionele Sinterklaasfeest; een brug tussen oost en west, een brug tussen het heden en het verleden.*

## **E**en altaarretabel

Sinds de Middeleeuwen, toen de meeste mensen niet konden lezen of schrijven, vonden we al in katholieke kerken zogenaamde altaarretabels. In die retabels die boven op de altaartafel waren geplaatst, werd een Bijbelverhaal verteld of ze waren toegewijd aan een heilige. Het retabel is een beeldende verfraaiing van het altaar dat de belangrijkste plek is tijdens de eucharistieviering. Vaak werd een retabel voorzien van vleugeldeuren die dichtgeklapt konden worden. Het woord retabel komt van het Latijnse *retotabulum* dat letterlijk keerzijdentafel betekent.

### **Het Sint Nicolaas altaarretabel**

Op 8 november 2020 werd in de H. Nicolaaskerk in Heythuysen een bijzonder altaarretabel ter ere van de heilige Nicolaas én Sinterklaas als kinderfeest ingezegend. Het meerluik is door de kunstenaar Roeland van der Kley in samenwerking met Marcus Vankan, voormalig pastoor van de H. Nicolaasparochie, tot stand gekomen. Zij wilden de mensen terugvoeren naar het oorspronkelijke verhaal van Sinterklaas omdat ze vonden dat Sinterklaas steeds verder ten prooi viel aan de commercie.



*Altaarretabel boven de altaartafel in de H. Nicolaaskerk (foto Jacques Beelen).*

## Retabel met gesloten deuren

De deuren van het retabel zijn gedurende het jaar dicht en worden in de sinterklaasperiode geopend. Aan de buitenkant wordt op de dichte deuren het Sint Nicolaasverhaal verteld.



De twee deuren in het midden zijn gedurende het jaar dicht en beneden de brievenbus (foto Jacques Beelen).

Helemaal bovenaan is Sint Nicolaas op een paard te zien. Hij is in de hemel de voor spreker van de gelovige mens. In de kaarsenstandaard die vóór het retabel staat, kan men een kaarsje opsteken.

In het midden staan op de deurtjes naast elkaar twee schilderijen met de jaarlijkse processie met het Sint Nicolaasbeeld. Deze vindt elk jaar op 8 mei in de Zuid-Italiaanse stad Bari plaats. In 1087 werd namelijk de kist met het gebeente van Sint Nicolaas vanuit Myra in Turkije naar Bari gebracht. Op het eerste paneel verlaat het beeld de basiliek en op het tweede wordt het beeld door de straten van de stad gevoerd om de mensen de gelegenheid te geven Sint Nicolaas te vereren. Onder beide panelen staat de spreuk: "Niet het vele is goed maar het goede is veel."

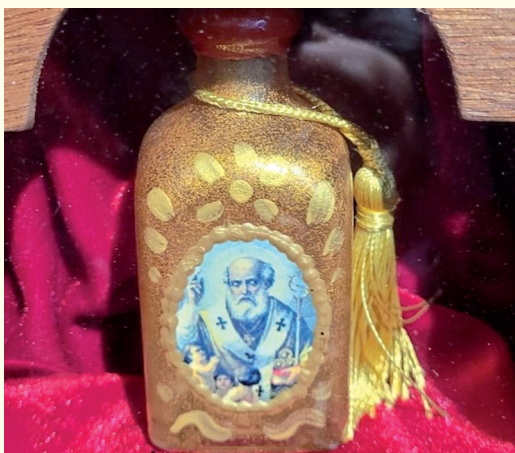
Daaronder volgen drie legendes. Helemaal links de opwekking van drie studenten uit de pekeltouwen en daarna het redden van een drenkeling door de staf van Sint Nicolaas; het is een zelfportret van de kunstenaar. Op het derde schilderijtje is het zetten van de schoen (klomp) vereeuwigd. Het verwijst eveneens naar de legende van de drie meisjes die een bruidsschat werd geschonken zodat ze niet in de prostitutie hoefden te gaan. Helemaal beneden achter de brievenbus is op het ovale schilderij de Hel afgebeeld; de eeuwige strijd tussen goed en kwaad.



Op het ovale schilderij is de Hel afgebeeld en links een van de twee reliekschrijnen (foto Arno Gubbels).



Links en rechts van het schilderij met de Hel zijn twee reliekschrijnen van 13 bij 14 cm gecreëerd. In het linker schrijn staat sinds de opening op 8 november 2020 een flesje met manna (wonderbaarlijke olie), een geschenk van de Sint Nicolaasbasiliek in Bari.



*Flesje met manna (foto Marcus Vankan).*

In het rechter schrijn is op 26 mei 2022 (Hemelvaartsdag) een originele relik met een stukje rib van de H. Nicolaas geplaatst. De relik is aan Marcus Vankan geschonken door de Sint Adelbertabdij van Egmond.



*Relikwie met stukje rib (foto Marcus Vankan).*

De abt van de abdij, broeder Ketelaars, heeft een bijzondere band met Heythuysen; zijn ouders waren woonachtig aan de Biesstraat.

### **Het retabel met geopende deuren**

In de sinterklaasperiode zijn de deuren geopend en het verhaal van Sinterklaas staat dan centraal. Helemaal links is de Pakjesboot 12 afgebeeld die sinds 1985 gebruikt wordt door Sinterklaas; voorheen heette die Stoomschip Hydrograaf.



*Fred Niessen, de helpsinterklaas van Heythuysen heeft aan het begin van het sinterklaas-seizoen de deurtjes geopend (foto Marcus Vankan).*

De Pakjesboot 12 is in 2022 gezonken en vervangen door een nieuw schip met de naam De Stoomboot. Helemaal rechts zien we Sinterklaas met zijn knecht op het dak die als gulle gever cadeautjes door de schoorsteen gooit. In het midden verschijnt Sinterklaas aan het einde van de gezinsviering in de H. Nicolaaskerk van Heythuysen. Die viering vindt rond 6 december plaats in samenwerking met Schutterij Sint Nicolaas die dan gelijktijdig met de H. Nicolaaskerk haar patroonsfeest viert. Gedurende het sinterklaasseizoen en ook daarbuiten kunnen kinderen een tekening of brief achterlaten in de brievenbus en volwassenen een gebed of intentie. Naast het retabel is een paneel waarop de namen van de begunstigers van het altaarretabel staan vermeld.



*Roeland van der Kley brengt samen met Mgr. Everard de Jong na de onthulling van het retabel het flesje manna naar de reliekschrijn (foto Sylvia Sleven).*



*Eerste communicant stopt zijn tekening in de brievenbus (foto ML5).*

### **De kunstenaar Roeland van der Kley**

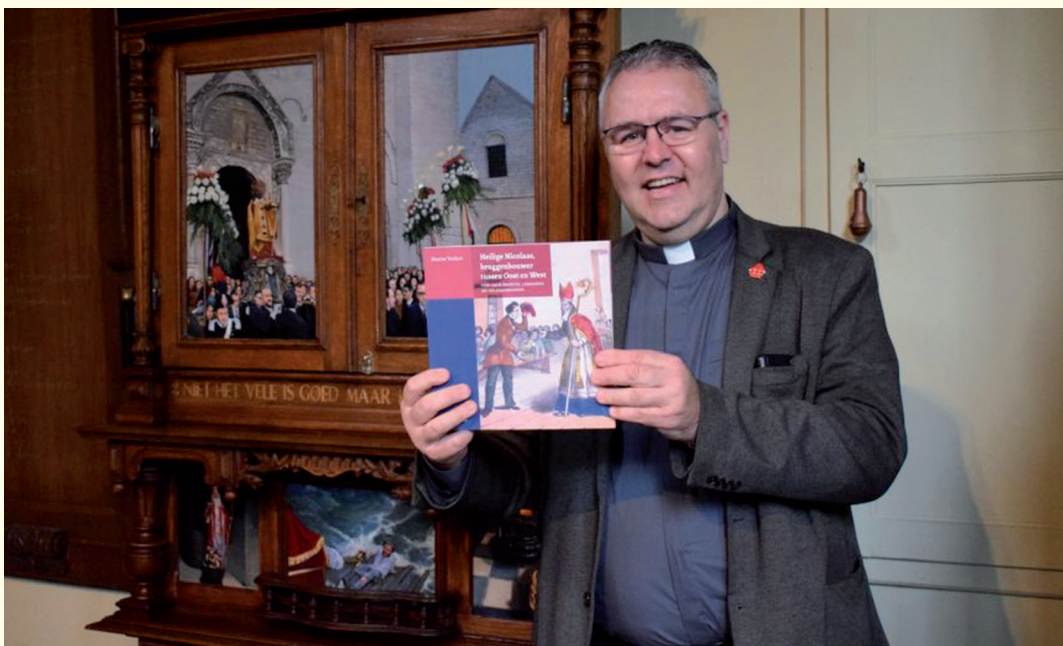
Roeland van der Kley woonde in het Zeeuws-Vlaamse dorp Hoek in een typisch Zeeuws huisje met wat grond om producten te telen voor eigen gebruik. In zijn tuin had hij een groot atelier, Mauritsfort genaamd. Het was een man vol talenten die zich wegcijferde voor de naasten. Roeland was een duizendpoot: werken met hout, schilderen, filosoferen, schrijven van streekromans en het ambachtelijk drukken van boeken. Hij was tevens initiatiefnemer van het Sint Nicolaasbroederschap. Hij gebruikte bij de bouw van het retabel onder andere oud hout waaronder een rustaltaar en andere elementen die hij aantrof in een ruimte boven in de kerktoeren van de parochiekerk in Heythuysen. Omdat alles al een zekere leeftijd had, heeft het retabel een antieke uitstraling passend bij de rest van het kerkinterieur.



Op 8 maart 2023 stierf Roeland op 62-jarige leeftijd plotseling aan een hartaanval. Tijdens de uitvaartdienst die op 14 maart werd gehouden, sprak Marcus Vankan een in memoriam. Tijdens de realisering van het altaarretabel had hij een bijzondere band met de kunstenaar opgebouwd. Het motto van Roeland was: "Niet het vele is goed maar het goede is veel."

### **Onthulling en inzegening Sint Nicolaas altaarretabel en boekpresentatie**

Op zondag 8 november 2020 werd in besloten kring in de parochiekerk het Sint Nicolaasretabel door Mgr. Everard de Jong, hulpbisschop van Roermond, onthuld en inzegend. Vanwege de coronavoorschriften mochten slechts zo'n dertig genodigden aanwezig zijn.



Presentatie van het boek geschreven door Marcus Vankan (foto Facebook Federatie Tabor).

*Het Sint Nicolaas  
altaarretabel is een  
nieuwe liturgische,  
catechetische tempel  
waar jong en oud een  
kaars, gebed, intentie,  
een tekening of brief  
kunnen achterlaten.*

Na het welkomstwoord vertelde Roeland van der Kley over het waarom en de totstandkoming van het kunstwerk. Historicus dr. Antoine Jacobs hield daarna een inleiding met als thema: Heilige Nicolaas, bruggenbouwer tussen Oost en West. Als afsluiting was de presentatie van het standaard boekwerk 'Heilige Nicolaas, bruggenbouwer tussen Oost en West, 1700 jaar devotie, legenden en volksgebruiken' van Marcus Vankan. Uitgifte in 2020 bij Uitgeverij Leon van Dorp en ISBN 9789079226672. Het is geschreven door Marcus Vankan; hij heeft er drie jaar aangewerkt.

Met dank aan pastoor Marcus Vankan (pastoor van 2012-2023) en Jacques Beelen.